

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

REDOGÖRELSE

FÖR

ELEMENTAR-LÄROVERKEN

I

WENERSBORG, BORÅS OCH ALINGSÅS

SAMT

PEDAGOGIEN I ULRICEHAMN

UNDER LÄSÅRET 1871-1872.

Innehåll.

I.	Redogörelse för	Wenersborgs h. elementarläroverk.
II.	»	Borås l. elementarläroverk.
III.	»	Alingsås l. elementarläroverk.
IV.	»	Ulrichehamns enklassiga pedagogi.

Wenersborg.

Wenersborgs-Postens tryckeri, 1872.

Redogörelse

för

högre elementarläroverket i Wenersborg

Läsåret 1871—1872.

A. Undervisningen.

a) *Lärotider:*

Höstterminen, som började den 24 aug., afslutades den 19 dec.

Vårterminen började den 23 jan. och kommer att afslutas med examen den 3 och 4 juni.

De dagliga undervisnings- och öfningstimmarne hafva varit de samma som under näst föregående läsår.

b) *Läro- och läseböcker:*

Kristendom: Katekesen; Norbecks lärobok i dogmatiken; Biblisk historia af Bohm; Cornelii lärobok i kyrkohistorien.

Modersmålet: Filéns lärobok; Bjurstens lärobok och litteraturhistoria; Läsebok för folkskolan.

Latinska språket, grammatik: Rabes och Ellendt—Seyfferts läroböcker;
D:o explikation: Törnebladhs elementarbok för kl. II; Cornelius Nepos, Julius Cæsar och Ovidius för klass. III—V; de 2:ne sistnämnda författarne samt Cicero de officiis, Cato Major och orationes selectæ, Livius; Virgilii Æneis och Horatius för klass VI—VII.

Grekiska språket, grammatik: Rabes, Säves och Löfsteds läroböcker;
D:o explikation: Aulins läsebok, Xenophons Anabasis, Homeri Odysseé och Herodotus.

Hebreiska språket, grammatik: Lindbergs lärobok;

D:o explikation: Genesis och Davids psalmer.

- Tyska språket, grammatik: Flachs läro- och elementarbok;
 D:o explikation: Lyths krestomati, Schillers Gesch. des 30 jähr. Kriegs och Wilhelm Tell, Goethes Hermann und Dorothea.
- Engelska språket, grammatik: May's och Herléns läroböcker; den förres samtalsöfningar samt den senares elementarbok; öfningar för öfversättning af Sundsten.
 D:o explikation: May's krestomati; Irvings Life and voyages of Columbus samt Sketch book; Goldsmith's Vicar of Wakefield; Historisk läsebok i engelska språket af Löwenhjelm och Fähræus.
- Franska språket, grammatik: Oldes lärobok, Dubbs elementarbok, Drysens franska tal- och skriföfningar, Cederschiölds franska skriföfningar.
 D:o explikation: Oldes explikationsöfningar för klass. IV—V, Voltaire Historie de Charles XII, Dumas Michel Ange, Lamartine Scènes de sa vie, Berndtson Variétés littéraires.
- Matematik: Zweigbergks lärobok i aritmetik, Björulings och Todhunters läroböcker i algebra, Björulings proportionslära, Phragmén's trigonometri, Lindmans läroböcker i geometri och plan trigonometri, Hellströms lärobok i Stereometri, samt geometriska öfningssatser af Todhunter.
- Naturvetenskap: Berlins läsebok, Arrhenii större och mindre lärobok i botanik, Torins lärobok i zoologi, Schabus' i fysik, Berlins i kemi.
- Historia, svensk: Ekelunds och Odhnars läroböcker samt Alanders läsebok; allmän: Pütz, och Wennerströms läroböcker.
- Geografi: Sörenssons lärobok.
- Filosofisk propedeutik: Borelii lärobok i logik; Vikners schema till antropologien.

c) Lärokurser:

Första Klassen.

- Kristendom: Katekes: till första artikeln med valda bibelspråk. Läsning af psalmer.
 Biblisk historia: Gamla testamentet.
- Modersmålet: Språklära: det viktigaste af fornläran och af läran om satser.
 Uppläsning och förklaring af valda stycken jemte öfning för lärjungarne att med egna ord redogöra för innehållet af det lästa.
 Deklamationsöfningar. Rättstafningsöfningar.
- Tyska: Grammatik: till starka verberna.
 Explikation: 44 stycken uti elementarboken.

Matematik: De fyra räknesätten i sorter jemte öfning i hufvudräkning.

Naturvetenskap: Fysisk Geografi: det allmännaste af verdensdelarne samt Europas fysiska geografi.

Historia: berättelser ur fäderneslandets historia dels efter lärarens muntliga framställning, dels ur läsebok för folkskolan och Odhners mindre lärobok.

Geografi: norra och östra Europas politiska geografi efter Sörenssons lärobok.

Andra klassen.

Kristendom: Katekes: 2:dra hufvudstycket jemte förklaring. Valda psalmer.

Biblisk historia: Nya testamentet; bibelläsning med förklaring.

Modersmålet: Form- och satslära, rättstafning och satsupplösning jemte läsöfningar.

Latin: Grammatik: formläran.

Explication: 28 st. af 1:sta samt 18 st. af 2:dra afdelningen af Törnebladhs elementarbok.

Tyska: Grammatik: formläran.

Explication: från st. 44 till slutet af Flachs elementarbok; 16 sidor i Lyths läsebok. Skriföfningar på lärorummet 1 timme i veckan.

Engelska: Grammatik: uttalsläran och det viktigaste af formläran efter May.

Explication: st. 1—21 i May's läsebok.

Matematik: Aritmetik: vanliga bråk och decimalbråk; real. lin. dessutom öfningar i hufvudräkning och s. k. proftal.

Geometri: klass. lin.: sats. 1—24 af Euklides 1:sta bok efter Lindman; real. lin.: 1:sta boken af d:o.

Naturvetenskap: sexualsystemet, det allmännaste af rotens, stammens och bladens terminologi jemte tillämpning deraf på allmännare växter.

Historia: fäderneslandets: medeltiden, nyare tiden till Karl X Gustaf.

Geografi: Tyskland, England, Nederländerna, Belgien och Pyreneiska halfön.

Tredje klassen.

Kristendom: Katekes: 3—5 hufvudst. Valda psalmer.

Biblisk historia: nya testamentet jemte anmärkningar; förklaring af Jesu liknelser. Bibelläsning.

Modersmålet: form- och satslära, satsupplösning och rättskrifning; läsöfningar.

Latin: Grammatik: formläran, läran om kasus.

Explication: 7 fältherrar i Cornelius Nepos.

Tyska: Grammatik: hela formläran, läran om kasus.

Explication: 36 sidor i Lyths läsebok. Skriföfningar på lärorummet 1 timme i veckan.

Engelska: Grammatik: formläran och syntaxen efter May.

Explication: st. 21—30 i May's läsebok.

Matematik: Aritmetik: vanliga bråk, decimalbråk, sorter och regula de tri; real. lin. dessutom öfningar i hufvudräkning samt talrika s. k. profstal.

Geometri: klass. lin.: sats. 26—48 af Euklides 1:sta bok samt hela 2:dra boken: real. lin.: 2:dra och 3:dje böckerna af Euklides.

Algebra: till och med multiplikation i hela tal.

Naturvetenskap: Botanik: blommans och fruktens terminologi jemte insamling af allmännare växter.

Zoologi: däggdjuren till de mångklöfvade djuren.

Historia: fäderneslandets: nyare tiden avslutad och repeterad.

Geografi: Europas från och med Nederländerna.

Fjerde Klassen.

Kristendom: 1:sta och 2:dra hufvudst. af katekesen samt bibelns böcker.

Modersmålet: rättskrifningsöfningar.

Latin: Grammatik: Rabes mindre med de viktigaste anmärkningarne.

Explication: 30 kap. af 1:sta boken i Cæsar. Alcibiades och Chabrias i Cornelius Nepos.

Grekiska: Grammatik: formlära.

Explication: valda stycken i Aulins läsebok.

Tyska: Grammatik: formlära jemte hela syntaxen.

Explication: klass. lin.: 37 sidor af Schillers Gesch. des 30 jähr. Kriegs; real. lin.: 20 sidor af d:o.

Engelska: Grammatik: repetition af formläran samt syntaxen efter May.

Explication: kap. 1—4 af Columbus.

Franska: Grammatik: det viktigaste af formläran.

Explication: läsöfningar efter Olde. Skriföfningar.

Matematik: Aritmetik: regula de tri.

Geometri: 3:dje och 4:de böckerna af Euklides. Ex. 1—133 af Todhunters geom. öfningssatser, öfvers. af Hultman; real. lin. dessutom det allmännaste ur proportionsläran jemte några satser ur 6:te boken efter Björling.

Algebra: läran om hela tal; real. lin. dessutom läran om bråk.

Naturvetenskap: Botanik: repetition af Arrhenii mindre lärobok samt omkring 200 växter.

Zoologi: däggdjuren från de mångklöfvade djuren samt foglarne till vadarne.

Fysik: 12 paragrafer af 1:sta kap. i Schabus.

Historia: klass. lin.: gamla till Alexander; real. lin.: fäderneslandets: repetition från och med Kalmarunionen till Sigismund; allmän: gamla samt medeltidens till Gregorius VII efter Wennerström.

Geografi: klass. lin.: Asien till öarne; gamla Greklands; real. lin.: Asien till kinesiska riket.

Femte Klassen.

Kristendom: utförlig katekisation öfver hela religionsläran.

Kyrkohistoriska berättelser till reformationen; förklaring öfver Philipperbrevet; kyrkoårets predikotexter.

Modersmålet: rättstafnings- och interpunktionsöfningar.

Latin: Grammatik: Rabes mindre med alla anmärkningar.

Explikation: från och med kap. 31 af 1:sta till och med kap. 23 af 2:dra boken i Cæsar; Ætates, Lycaon samt 150 vers af Phaëton i Ovidius; 6 fält-herrar i Cornelius Nepos. Prosodik; Mytologi efter Brodén.

Grekiska: Grammatik: formlära.

Explikation: kap. 1—5 af 1:sta boken i Xenophons Anabasis.

Tyska: Grammatik: formläran; hela syntaxen.

Explikation: klass. lin.: 44 sidor af Schillers Gesch. d. 30 jähr. Kriegs; real. lin.: 24 sidor af d:o

Engelska: Grammatik: formläran efter Herlén.

Explikation: kap. 4—10 af Columbus.

Franska: Grammatik: klass. lin.: formläran till de oregelbundna verberna; real. lin.: hela formläran jemte det viktigaste af syntaxen; skriföfningar på lärorummet efter Dubbs elementarbok.

Explikation: klass. lin.: 30 st. i Oldes läsebok; real. lin.: valda stycken i d:o.

Matematik: Geometri: repetition af Euklides 4 första böcker jemte ex. 1—133 af Todhunters geometriska öfningssatser, öfvers. af Hultman; real. lin. dessutom det allmännaste af proportionsläran jemte valda satser ur 6:te boken efter Björling.

Algebra: till och med läran om 1:sta gradens eqvationer med en obekant jemte några lättare problem.

Naturvetenskap: Botanik: växternas elementarorganer; omkring 300 växter.

Zoologi: däggdjuren.

Fysik: de 2 första kap. af Schabus.

Historia: klass. lin.: gamla: Romarnes; real. lin.: fäderneslandets: från och med Karl XIII till lärobokens slut; repetition; allmän: nyare tidens.

Geografi: klass. lin.: gamla världens; Afrika, Amerika, Australien; real. lin.: Afrika samt Nord- och Central-Amerika.

Sjette klassens nedra afdelning.

Kristendom: Dogmatik: kap, 1—3.

Kyrkohistoria §§ 1—19.

Nya testamentet: läsning i Johannes evangelium.

Modersmålet: läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; real. lin. dessutom skriföfningar på lärorummet.

Latin: Grammatik: Rabes större med alla anmärkningar.

Explication: Cicero de senectute; 30 kap. af Livii 21 bok; Orphens et Eurydice, Aper Caledonius, Philemon et Baucis, Phaëton från v. 150 till slut, i Ovidius; 625 v. af 1:sta boken i Virgili *Æneis*; Prosodik; Mytologi efter Brodén.

Grekiska: Grammatik: formlära.

Explication: från och med kap. 6 af 1:sta till och med kap. 4 af 2:dra boken i Xenophons *Anabasis*; 1:sta rhapsodien i *Odysseen*.

Tyska: Grammatik: repetition.

Explication: 4 akter af Wilhelm Tell; real. lin. dessutom parlörläsning.

Engelska: Grammatik: formläran och en del af syntaxen efter Herlén.

Explication: kap. 10—18 af Columbus.

Franska: Grammatik: formläran jemte det viktigaste af syntaxen till adverbena.

Explication: de 2 första böckerna af Charles XII.

Matematik: Geometri: Euklides 5:te och 6:te böcker efter Björling; real. lin. dessutom det allmännaste af stereometrien efter Hellström.

Algebra: läran om kvadratrötter, radikalquantiteter och eqvationer af 2:dra graden med en obekant; klass. lin. lättare problem, real. lin. talrikare och svårare.

Naturvetenskap: Botanik: de naturliga familjerna.

Zoologi: foglarne från simfoglarne, de lägre djuren jemte repetition af däggdjuren.

Fysik: från lärobokens början till dynamik, med problem.

Kemi: läran om metalloiderna och de viktigare syrorna.

Historia: fäderneslandets: från början till Sten Sture d. ä. efter Odhner; allmän: klass. lin.: medeltiden till 5:te korståget; real. lin.: gamla tiden.
Geografi: läroboken avslutad; klass. lin. dessutom repeterat till Tyskland.

Sjette klassens öfra afdelning.

- Kristendom:** Dogmatik: kap. 4—8.
 Kyrkohistoria: §§ 19—36.
 Nya testamentet: Markus' evangelium.
- Modersmälet:** läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; litteraturhistoria efter Bjursten; real. lin. dessutom skriföfningar på lärorummet.
- Latin:** Grammatik: repetition af syntaxen med alla anmärkningarne.
 Explikation: 1:sta boken samt kap. 1—30 af 2:dra boken i Livius; 1:sta boken af Cicero de officiis; 2:dra, 3:dje och 4:de böckerna af Virgiliū Æneis.
- Grekiska:** Grammatik; syntaxen till koncessivsatsler efter Löfstedt. Skriföfningar på lärorummet.
 Explikation: hela 3:dje boken samt 2 1/2 kap. af 4:de boken i Xenophons Anabasis; från v. 388 af 1:sta till v. 240 af 3:dje rhaps. i Odysseen.
- Tyska:** Grammatik: repetition.
 Explikation: Hermann und Dorothea; real. lin. dessutom parlörläsning.
- Engelska:** Grammatik: syntaxen till adverbiet efter Herlén.
 Explikation: från kap. 11 af Vicar of Wakefield till bokens slut.
- Franska:** Grammatik: det vigtigaste af Oldes lärobok.
 Explikation: slutet af 2:dra, hela 3:dje och 4:de samt en del af 5:te boken af Charles XII. Muntlig öfversättning från svenska till franska af 24 stycken af Cederschiölds franska skriföfningar. Skriföfningar på lärorummet.
- Matematik:** Geometri: repetition af de 6 första böckerna af Euklides. Lösning af geometriska öfningssatser; real. lin. dessutom det allmännaste af stereometrien efter Hellström.
 Algebra: läran om 2:dra gradens eqvationer med en obekant jemte talrika öfningsexempel och problem.
- Naturvetenskap:** Botanik: repetition af de naturliga familjerna.
 Zoologi: fiskarne och de lägre djuren.
 Fysik: klass. lin.: från lärobokens början till dynamik; real. lin.: akustik, optik, läran om magnetism och elektricitet jemte problem.
 Kemi: läran om syrorna och de lätta metallerna.

Historia: fäderneslandets: från Gustaf I till Gustaf IV Adolf efter Odhner; allmän: från § 37 (fjerde tidrymden) till lärobokens slut af medeltiden samt till § 9 af nyare hist., allt efter Pütz.

Geografi: Afrikas och Amerikas.

Sjunde klassens nedra afdelning.

Kristendom: Dogmatik: läroboken afslutad; repetition af de 7 första kap.

Kyrkohistoria: läroboken afslutad; repetition af §§ 1—20.

Nya testamentet: Johannes evangelium.

Modersmålet: läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; litteraturhistoria efter Bjursten; diskussions- och skriföfningar på lärorummet.

Latin: Grammatik: lika med 6:te klassens öfra afdelning.

Explikation: kap. 41—65 af 2:dra samt hela 21:sta boken i Livius; Ciceros tal för S. Roscius Amerinus jemte 17 kap. af talet för Milo; repetition af en del Virgilius; Horatii Od. 1:sta boken.

Grekiska: Grammatik: syntaxen från Modi till lärobokens slut efter Säve.

Explikation: kap. 2—8 af 5:te boken i Xenophons Anabasis; från v. 120 af 3:dje till 5:te rhaps. af Odysséen; kap. 1—57 af 1:sta boken i Herodotus.

Hebreiska: Grammatik: paradigmerna efter Lindberg.

Explikation: 4 af Davids psalmer.

Engelska: klass. lin.: uttalslära efter Olde.

Grammatik: May's lärobok.

Explikation: läsöfningarne i samma lärobok.

Real. lin.: Grammatik: Herléns lärobok.

Explikation: Irvings Sketch Book de 6 sista och 4 första Sketches. Muntlig öfversättning ur Sundstens öfningar för öfversättning från modersmålet till engelska. Ordgrupper ur May's samtalsöfningar. Stilöfningar.

Franska: Grammatik: efter Olde.

Explikation: Michel Ange par A. Dumas; Lamartine Scènes de sa vie; Variétés littéraires 2:me livr. Muntlig öfversättning från svenska till franska af skriföfningarne i Dryséns franska tal- och skriföfningar från 25 stycket.

Matematik: Geometri: repetition af de 6 första böckerna af Euklides; lösning af geometriska öfningssatser dels på lärorummet, dels skriftligt i hemmet ungefär hvar 3:dje vecka.

Algebra: repetition af 1:sta och 2:dra gradens eqvationer med talrika öfningsexempel och problem; real. lin. dessutom läran om progressioner och logaritmer samt plan trigonometri. Båda linierna hafva hvar 14:de dag löst ett skriftligt problem i hemmet.

Naturvetenskap: Fysik: klass. lin.: dynamik, akustik, läran om magnetism och elektricitet; real. lin.: optik, repetition af mekaniken jemte problemer.

Kemi: läran om metallerna med laborationsöfningar.

Historia: fäderneslandets: från Gustaf I till Karl XI efter Odhner; allmän: från § 17 till § 54 af nyare efter Pütz.

Geografi: repetition.

Filosofisk propedeutik: Logik: elementarläran.

Sjunde klassens öfra afdelning.

Kristendom: lärokursen repeterad; läsning i nya testamentet.

Modersmålet: läsning af svensk, norsk och dansk litteratur; litteraturhistoria efter Bjursten; diskussions och skriföfningar på lärorummet.

Latin: Grammatik: lika med nedra afdelningen.

Explikation: repetition af föregående kurser i Livius. Kap. 20—24 af Ciceros tal för S. Roscius Amerinus jemte hela talet De imperio Cn. Pompeji. Horatii Od. 2:dra boken. Retorik. Antiquiteter.

Grekiska: Grammatik: syntaxen avslutad och repeterad.

Explikation: från kap. 6 af 5:te till 7:de boken af Xenophons Anabasis; fr. v. 500 af 4:de till och med 6:te rhapsodien af Odysseen; kap. 49—100 af 1:sta boken i Herodotus.

Hebreiska: Grammatik: det viktigaste af formläran.

Explikation: 10 psalmer samt 2 kap. af Genesis.

Engelska: Klass. lin.: Grammatik: efter Herlén.

Explikation: 65 sidor ur «Stories from the earlier history of England» af Löwenhjelm och Fähræus; real. lin.: lika med nedra afdelningen.

Franska: Grammatik: efter Olde.

Explikation: Variétés littéraires, 4:me livr.; real. lin. dessutom: större delen af 3:dje häftet af Var. Litt. samt muntlig öfversättning från svenska till franska ur Löwenhjelm's franska skriföfningar till sidan 38.

Matematik: Geometri: repetition af de 6 första böckerna af Euklides; lösning af geometriska öfningssatser dels på lärorummet, dels skriftligt i hemmet, öfverhufvud taget hvar 3:dje vecka; real. lin. dessutom repeterat stereometrien.

Algebra: repetition af hela den genomgångna kursen; en lärjunge af klass. lin. har derjemte genomgått läran om progressioner och logaritmer samt plan trigonometri; real. lin. dessutom repeterat läran om progressioner och logaritmer samt plan trigonometri; ett skriftligt problem för båda linierna hvar 14 dag.

Naturvetenskap: Fysik: repetition af hela läroboken; real. lin. dessutom problemer af mekaniskt och fysikaliskt innehåll dels på lärorummet, dels skriftligt i hemmet.

Kemi: repetition af hela oorganiska kemien med laborationsöfningar.

Historia: lärokursen avslutad och repeterad.

Geografi: repetition.

Filosofisk propedeutik: Logik: läroboken genomgången.

Psykologi: efter Vikner.

Under den gemensamma morgonbönen hafva Pauli bref utom brefvet till Romarne och I:sta till Korintierna samt Petri och Johannis bref genomgåts och förklarats.

Alla skriftliga arbeten hafva varit ordnade i fullkomlig öfverensstämmelse med kongl. kungörelsen af den 10 mars 1869.

Undervisningen i gymnastik och militäröfningar.

Till gymnastik hafva lärjungarne varit delade på 3:ne afdelningar; kl. VII—V utgörande första afdelningen, kl. IV—III andra och kl. II—I tredje; hvarje afdelning, som öfvats särskildt för sig, har dessutom varit delad i underafdelningar.

Öfningarne, som för kl. VII—V varit ställda på halftimmar och för de öfriga dels på half- och dels på hel-timmar, ha i allmänhet försiggått på följande sätt: först några fristående rörelser för hela afdelningen gemensamt, derefter en apparelrörelse, sedan omvexlande fristående och apparelrörelser; apparelrörelserna olika för hvarje underafdelning.

Vapenöfningarne hafva egt rum, för kl. V 1 timme, för VI och VIIb 2 timmar och för VIIa 1 timme i veckan.

Uti dessa öfningar har kl. V genomgått rekrytskolan af exercisreglementet, VI och VIIb öfvats i gevärsexercis och manöver, så mycket som den inskränkta lokalen medgifvit, samt i bajonettfäktning på led, med och utan motståndare. VIIa har öfvats i florettfäktning och sabelhuggning på led med och utan motståndare.

Under den kallaste vintertiden ha öfningarne varit inställda i följd af köld i lokalen, och sedan den 1 mars i följd af gymnastikbyggnadens nedrivande.

Från deltagande i öfningarne hafva af vederbörande läkare befriats: höstterminen 20, vårterminen 22 lärjungar.

De genom kongl. cirkuläret af den 23 mars 1870 anbefallda vapenöfningar led-des under år 1871 af underlöjtnanten vid Skaraborgs regemente P. A. Pihlson. Under innevarande termin är underlöjtnanten vid Westgöta Dals regemente J. Svedberg till denna undervisning kommenderad. Öfningarne pågingo under höstterminen i 6

och hafva under innevarande vårtermin fortgått i tre veckor. Under denna tid har hufvudsakligen kompaniexercis genomgått och repeterats. Skjutöfningarne för öfra flyttningen i 7:de klass. hafva försiggått å skarpskyttekårens skjutbana på 600 fots afstånd, och har hvar och en af denna afdelnings lärjungar under året lossat 50 skarpa skott. Inom nedra afdelningen af 7:de klassen samt 6:te klassen har hvarje lärjunge på samma tid lossat 100 salongsskott. Exercisöfningarne ha egt rum kl. 4—6 e. m. tre dagar i veckan, skjutöfningarne för det mesta på f. m., då tid dertill tagits från den öfriga undervisningen. Inalles hafva under året i och för dessa öfningar uppförats för hvar och en af 6:te och 7:de klassernas afdelningar omkring 36 lästimmar, hvilka så jemt som möjligt fördelats på de särskilda undervisningsämnen.

Undervisningen i sång och musik.

I de tre lägsta klasserna har, enligt fastställd plan för undervisningen i musik, öfning meddelats i läran om de musikaliska tecknen, deras betydelse och användning m. m., öfning i tonträffning samt en- och tvåstämmig sång, hvardera klassen en timme i veckan samt dessutom gemensamt med 4:de och 5:te klasserna choralsång en timme i veckan. De öfriga klasserna hafva gemensamt en timme i veckan öfvat chörsånger och 6:te och 7:de klasserna tillsammans en timme i veckan dels chör- och dels quartettsånger.

Uti instrumentalspel har undervisning meddelats 4 timmar i veckan på viol, flöjt, jägarhorn, fortepiano och orgelharmonium, nemligen: på viol å 4, på flöjt å 1, på jägarhorn å 2, på fortepiano å 1, på orgelharmonium å 2 lärjungar. Men som dessa elever varit mindre försigkomna, så har något egentligt samspel icke kunnat åstadkommas förrän mot slutet af vårterminen, utan har undervisningen meddelats lektionsvis.

Undervisningen i teckning.

Klass I	2 timmar i veckan. Ritning efter statens tabeller, 1:sta kursen. Tab. I—VI dels på griffeltafla. dels med blyerts.
Klass II	2 timmar i veckan. Ritning efter statens tabeller, 1:sta kursen. Tab. VII—XII med blyerts.
Klass III	2 timmar i veckan. Ritning med skuggning i blyerts efter statens tabeller, 2:dra kursen. Tab. I—VI, omvexlande med lättare tabeller efter Harding.
Klass IV—VII	a) <i>Reala linien.</i> 2 timmar i veckan geometr. linearteckning. Klass IV geometr. konstrukt.-ritning; klass V geometr. projektionslära; klass VI—VII

utbredning af ytor och lavering. Dessutom har denna afdeling haft 1 timme i veckan frihandsteckning.

b) *Klassiska linien.*

1) De som icke läsa grekiska:

2 timmar i veckan frihandsteckning.

2) De öfriga:

Förutom 4:de klassen, i hvilken alla de lärjungar, som icke saknat anlag, erhållit 2:ne timmars undervisning i frihandsteckning, har 1 timmes undervisning i samma ämne lemnats dem af de öfriga klasserna, som härtill anmält sig; och hafva under höstterminen 6 och under vårterminen 4 lärjungar i dessa öfningar deltagit.

Frihandsteckningen har dels omfattat klotsritning, dels figurteckning med och utan skuggning efter Hermes' och Hardings ritkurser.

d) *Läroplan.*

Läsordningen har varit i det närmaste lika med nästföregående läsårs och i full öfverensstämmelse med kongl. cirkuläret af den 10 mars 1869.

De lärjungar af klassiska linien, som icke läst grekiska språket, hafva i stället för undervisningen i detta ämne varit sysselsatte på följande sätt:

Klass. VII: engelska 3 timmar (2 med real., 1 med valfritt läsande lat.); teckning 2 t:r med real.

» VI: engelska 2 t:r; teckning 2 t:r; modersmålet 1 t:e, allt med real.; latin-skrifning 1 t:e.

» V: engelska 2 t:r med real.; teckning 2 t:r (1 med real., 1 med kl. II); modersmålet 1 t:e med real.

» IV: engelska 4 t:r (2 med real., 2 särskildt); teckning 2 t:r (1 med real., 1 med klass. III).

B. Lärarne.

Tjenstledighet har åtnjutits af:

Adj. von Sydow en månad i början af höstterminen samt hela vårterminen; adj. Lindblad 6 veckor i början af höstterminen.

Af sjukdom hindrade att tjänstgöra:

Adj. Ericsson 16 dagar i början af höstterminen; adj. Kjellberg 3 veckor i slutet af samma termin samt omkring 5 veckor i slutet af vårterminen.

Förordnade:

Till extra lärare under hela läsåret telegrafassistenten P. G. Bergin. Till biträdande gymnastiklärare under läsåret löjtnant P. A. Pyhlson. Till vikarier: för

adj. v. Sydow: e. o. telegrafassistenten C. E. V. Svensson; för adj. Lindblad: stud. A. Ekelund; för adj. Ericsson och adj. Kjellberg under höstterminen: stud. J. M. Florell; för adj. Kjellberg under vårterminen: e. o. telegrafassistenten F. E. Blomqvist.

Under höstterminen utnämndes adj. v. Hackwitz till bibliotekarie i stället för adj. v. Sydow, hvilken afsagt sig denna befattning.

Undervisningen har under läsåret varit på följande sätt mellan lärarne fördelad: Rektor G. Th. Bergman: Grekiska VII—VIa, 15 timmar i veckan. Franska skripta VII. Förrättat morgonbönen hvar 5:te vecka.

Lektor K. F. Rådberg: matematik VII—VIa; Fysik VIIa, VIIb real, 22 t:r. Matematiska skripta VII.

Lektor J. Swedborg: Latin VII—VIa, 19 t:r. Latinska skripta VII.

Lektor A. M. Petersson: Franska VII—VIa; Engelska VII, 19 t:r. Franska skripta VIIa, VIIb real.

Lektor J. Nordvall: Kristendom VII—VI; Modersmålet VII—VIa; Filosofi VII, 20 t:r. Svenska skripta VII. Förrättat morgonbönen hvar 5:te vecka.

Adjunkt C. A. v. Sydow, höstterminen: alla ämnen I utom räkning, 23 t:r. Förrättat morgonbönen hvar 5:te vecka.

Adjunkt J. F. Kylander: Grekiska VIb—IV; Latin V; Matematik IV, 24 t:r. Latinska skripta V—IV.

Adjunkt A. J. C. Piscator: Modersmålet III—II; Engelska VI—II; Tyska III—II real, 27 t:r.

Adjunkt J. K. Lindblad: Kristendom V, III—II; Tyska VI—II, 25 t:r. Tyska skripta VI—IV. Förrättat morgonbönen hvar 5:te vecka.

Adjunkt S. Tengblad: Latin III—II; Historia och Geografi III—II, 28 t:r.

Adjunkt L. J. Versander: Kristendom IV; Modersmålet VIb—IV; Historia och Geografi VIb, V—IV real., 25 t:r. Svenska skripta VIb. Förrättat morgonbönen hvar 5:te vecka. Under vårterminen har v. adj. Svensson öfvertagit en timme i modersmålet V.

Adjunkt A. Ericsson: Latin VIa—IV; Hebreiska VII, 24 t:r. Latinska skripta VI.

Adjunkt A. Sahlén: Franska VIb, V lat.; Historia och Geografi VII—VIa, 25 t:r. Svenska skripta VIa.

Adjunkt K. F. Kjellberg: Matematik VIb—II, 30 t:r.

Adjunkt G. O. D. v. Hackwitz: Naturalhistoria VI—II; Fysik V—IV real. Räkning I; Historia och Geografi V—IV lat., 27 t:r.

Extra läraren P. G. Bergin: Franska V—IV real; Matematik V—IV real.; Fysik VIIb lat., VI; Kemi VII—VI, 30 t:r.

v. Adjunkt C. E. W. Svensson, vårterminen: alla ämnen I utom räkning; Modersmålet V, 24 tr. Förrättat morgonbönen hvar 5:te vecka.
 Direktören och ridd. O. H. Bergqvist: Sång och musik, 10 tr.
 Herr O. A. H. Stiberg: Gymnastik och militärofningar, 12 tr.
 Bokhandlare F. A. Zettergren: Teckning, 10 tr.

Klassföreståndare hafva under läsåret varit:

- för VIIa lektor Petersson,
- » VIIb lektor Rådberg,
- » VIa lektor Swedborg,
- » VIb adjunkt Kjellberg,
- » V adjunkt v. Hackwitz,
- » IV adjunkt Lindblad,
- » III adjunkt Tengblad,
- » II adjunkt Piscator,
- » I adjunkt v. Sydow höstterminen,
v. adjunkt Svensson vårterminen.

C. Lärjungarne.

	Lärjungarnes antal							
	Vid början af höstterminen 1871				Vid början af vårterminen 1872.			
	Klass. lin.	Reala lin.	Summa	Latinare, som ej läsa grekiska.	Klass. lin.	Reala lin.	Summa	Latinare, som ej läsa grekiska
Klass. I			18				22	
» II	23	11	34		24	10	34	
» III	20	16	36		23	16	39	
» IV	23	16	39	10	21	17	38	9
» V	24	2	26	2	24	3	27	2
» VIb	19	5	24	2	19	4	23	2
» VIa	13	1	14	3	12	1	13	3
» VIIb	17	5	22	1	13	4	17	1
» VIIa	12	1	13	1	13	1	14	1
Summa	151	57	226	19	149	56	227	18

Vid höstterminens början inskrefvos 35 lärjungar, vid vårterminens 5. Från förra årsberättelsens utgifvande hafva 48 lärjungar utskrifvits från läroverket. Af

dessas hade dock åtskilliga vid afgangsbetygets uttagande redan en eller flere terminer varit frånvarande.

Från klassiska till reala linien hafva 6 lärjungar öfvergått.

I sjunde klassen hafva 18 lärjungar af klassiska linien valfritt läst engelska samt 12 hebreiska.

Afgifter hafva erlagts:

Höstterminen:	till materielkassan	af 144	lärjungar.
	» byggnadsfonden	» 110	»
Vårterminen:	» materielkassan	» 143	»
	» byggnadsfonden	» 112	»

Hvarje icke fullkomligt medellös lärjunge har till egna kassan terminligen erlagt 5 rdr.

I början af mars månad utbröt bland lärjungarne en ögonsjukdom, conjunctivitis catarrhalis, hvilken, ehuru lindrig, inom några dagar så allmänt spridde sig, att bland läroverkets omkring 220 lärjungar ungefär 200 voro deraf angripne. Efter 5 dagars förlopp från utbrottet fingo alla gå upp i skolan, hvarefter undervisningen en vecka fortgick utan hemlexor och skriftliga arbeten. Efter denna tid kunde arbetet åter börja på vanligt sätt.

D. Skollokalen.

Nytt gymnastikhus är för närvarande under uppförande på det gamlas plats. Den nya byggnaden, som håller 84 fot i längd, 40 fot i bredd samt 20 fot i höjd å timrad knut, kommer att kosta 14,000 rdr rmt och skall vara fullt färdig till begagnande vid nästa hösttermins början.

E. Undervisningsmaterielen.

Läroverket har från Kongl. Vetenskapsakademien erhållit: Handlingar B. 7: 2; 8; 9: 1. Öfversigt, årg. 26, 27. Lefnadsteckningar, häft. 2. Tal öfver Geijer af Carlsson. Meteorologiska iakttagelser i Sverige, B. 9, 10, 11. Minnespenning öfver Ekströmer; d:o öfver v. Hartmansdorff. Från svenska akademien: minnespenning öfver Stagnelius.

Genom gåfvobref af den 12 juni 1871 öfverlemnade f. d. handlanden A. Andersöhn till läroverket sina rikhaltiga och dyrbara samlingar af mineralier, snäckor, petrifikater, koraller, alger, insekter, mynt m. m. uppgående till 5,643 nummer. Med tacksamhet skall läroverket städse minnas den man, som med denna storartade gåfva hedrat och gagnat detsamma.

Till läroverkets samlingar hafva dessutom influtit följande gåfvor:
Af fröken A. v. Wolcker: malmstuffer från Fahlu grufva.

- » postmästaren Peterson: 40 st. mynt.
- » hofintendenten v. Scheele, Kilanda: 2:ne kinesiska målningar.
- » ingenjören Hultén: en stenyxa, flintspetsar, sjöalm, blyglans, div. fossila musslor.
- » patron Liedberg, Gunnarstorp: en hvit råtta.
- » handl. Hj. Svedberg: en hafstjäder.
- » stat.-insp. G. Rydeberg: en sedel å 10 dollars af de konfedererade sydstaterna i N. Amerika.
- » stud. J. A. Karlsson: en stenyxa, funnen vid Frestersbyn på Dalsland; en gulnåbbad fink.
- » » Axel Andersson: Petri Petrei Ubsaliensis chrönika; en stenkil; en strandvipa.
- » » J. Svanberg: stenkilar och knifvar; 16 st. kopparmynt; en utter; en hafsörn.
- » » J. B. Wijkman: en amerikansk sedel å 10 cent.
- » » K. Knutson: en stenyxa; en stenkil; 16 st. mynt; en strandvipa; en kärrmes.
- » » K. Janzon: fena af en flygfisk.
- » » N. Hjort: en samling mynt enligt katalog.
- » » Rob. Andersson: en rödbent snäppa.
- » » S. Bergman: en större snäcka.
- » » E. Wennberg: foster af får.
- « » A. Hellberg: en småskrake.
- » » Edv. Carlsson: en kanarifågel; div. mynt.
- » » K. Sylan: en stare.
- » » P. Bergström: en gråsparf; en gulsparf; en kungsfogel; 2 grönsiskor; en steglits.
- » » G. A. Wassberg: en grönsiska.
- » » H. W. Wenerström: en hackspett; ett par snäckor.
- » » T. Molin: en afrikansk ödla; en mullvadssyrsa.
- » » J. Gammelin: en stenyxa.
- » » S. Emanuelsson: div. mynt.
- » » G. Thyberg: div. mynt.
- » » A. Psilander: en insekt från Brasilien.

Till det fysikaliska kabinettet har barberaren O. S. Ekman skänkt ett Döbereiners vätgaseldon.

För naturhistoriska museum har af herr G. Kolthoff inköpts 69 st. uppstoppade djur.

För undervisningen i teckning ha 2 ex. af statens väggtaflor 2:dra kursen blifvit inköpta.

För fäktöfningarne äro 6 st. fäktsablar samt 2:ne florettmasker anskaffade.

F. Examina.

Den 13, 14, 15 juni 1871 förrättades i närvaro af herrar prof. C. A. Hultkrantz och H. Th. Daug såsom censorer muntlig afgangsexamen med 15 läroverkets lärjungar samt 2:ne privatister, hvarvid samtliga utom den ene privatisten förklarades mogne. Dylig examen hölls äfven den 11 sistl. dec. i närvaro af prof. A. Möller såsom censor med 2:ne ynglingar, den ene tillhörande läroverket, den andre från enskild undervisning, och blefvo båda dervid godkände.

Vid höstterminens slut förrättades examen med klass. 1—V den 19 dec.

Examen vid läsårets slut är utsatt att hållas den 3 och 4 nästkommande juni. Att såsom vittnen öfvervara båda dessa examina hafva af H. H. Eforus följande herrar inbjudits: öfverstelöjtnanten, kammarherren och ridd. C. E. C. Kuylenstjerna; landssekreteraren och ridd. C. O. Almqvist; landskamererären och ridd. J. M. Ryding; borgmästaren och ridd. A. W. Russberg; kyrkoherden, teol. kand., fil. dokt. D. R. Warholm.

Till läroverkets årshögtid inbjuder jag vördsamt lärjungarnes föräldrar och målsmän samt alla dem, som hysa intresse för ungdomens undervisning och förkofran.

Wenersborg i maj 1872.

G. TH. BERGMAN.

Redogörelse

för

lägre femklassiga elementarläroverket i Borås.

A. Undervisningen.

- 1) *Läseterminernas början och slut:* höstterminen började d. 31 aug.; slutade d. 19 dec. Vårterminen började d. 16 jan.; slutar d. 3 juni.
- 2) *Dagliga lärotiden:* förlagd på förmiddagarne kl. 7—9 samt 11—2, utom 1 timme, kl. 4—5, måndags- och torsdagseftermiddagar, hvarjemte kl. 10—11 förmiddagarne öfvats sång och musik samt på eftermiddagarne gymnastik.
- 3) *Begagnade läroböcker i*
  - Kristendom: katekes, Norbecks lärobok i dogmatik, Hübners i bibl. historia, Cornelli i kyrkohistoria, Brodéns öfversigt af de bibliska böckernas innehåll.
  - Modersmålet: språklära af Filén, läsöfningar och litteraturhistoria af Bjursten.
  - Latinska språket: grammatik af Rabe;
    - explikation: Rabes läsöfningar, Cornelius Nepos, Julius Cæsar de bello gallico, Ovidii Metamorphos. sel.
  - Grekiska språket: grammatik af Rabe;
    - explikation: Xenophons Anabasis.
  - Tyska språket: grammatik af Lyth;
    - explikation: Lyths lärobok, Schillers Geschichte des 30-jährigen Kriegs.
  - Engelska språket: grammatik: Oldes uttalslära, Sundsténs lärobok;
    - explikation: Sundsténs elementarbok och W. Irvings Columbus.
  - Franska språket: grammatik af Olde;
    - explikation: läsebok af densamme, Berndtsons Variétés Littéraires.
  - Matematik: v. Zweigbergks lärobok i aritmetik, Wiemers i algebra, Euclides i geometri.

Naturvetenskap: Arrhenii botanikens första grunder och elementarkurs, Torins lärobok i zoologi, fysikens grunder efter Schabus.

Historia och Geografi: Alanders läroböcker i svensk och allmän historia samt lärobok i svenska historien, Palmblads lärobok i geografi.

4) *Genomgångne lärokurser.*

Första klassen.

Kristendom: biblisk historia, gamla testamentets; katekesen till 2:dra hufvudstycket. Bibelspråk och psalmer.

Modersmålet: språklärans första grunder, det viktigaste af formläran och läran om enkla satsar, rättskrifning, uppläsning af valda stycken.

Tyska: formläran, läsöfningar, 4:sta kursen i Lyths läsebok.

Matematik: aritmetik till och med sorträkning, öfning i hufvudräkning.

Naturvetenskap: verldsdelarnes och Europas fysiska geografi.

Historia och Geografi: svensk historia, regentlängden efter läroboken jemte uppläsning och återgifvande af berättelser ur läseboken; politisk geografi, det allmännaste af Europas.

Andra klassen.

Kristendom: biblisk historia, nya testamentets; katekesen, 2:dra och 3:dje hufvudstyckena samt repetition af det 1:sta; bibelspråk och psalmer.

Modersmålet: formlära, det allmännaste af satsläran, läse- och skriföfningar.

Latin: formlära, läseöfningar till st. 64 af 4:de afdelningen i läseboken; satsöfningar med vokabelläsning.

Tyska: formläran, 28 st. af läseboken; reallinien dessutom 22 sidor i läseboken.

Engelska: formläran samt 36 st. af läsöfningarne till formläran; uttalslära.

Matematik: aritmetik, de 4 räknesätten, vanliga och decimalbråk, samt enkel regula de tri; reallinien dessutom 1:sta boken af Euklides jemte fortsatt räkning.

Naturvetenskap: botanik, det allmännaste om roten, stammen, bladet, fröredningsdelarne, frukten samt sexualsystemet; insamling af växter.

Historia och Geografi: svensk historia från lärobokens början till och med 7:de tidehvarfvat; geografi, Europas politiska från och med Frankrike samt repetition af en del af Europa.

Tredje klassen.

Kristendom: repetition af bibliska historien, 4:de och 5:te hufvudstycket af katekesen samt repetition af de föregående; bibelspråk och psalmer.

- Modersmålet: läse- och skriföfningar, formlära och satslära med muntliga och skriftliga öfningar.
- Latin: formlära och det viktigaste af syntaxen; af Cornelius Nepos från och med Aristides till och med Datames. Skriföfningar på lärorummet.
- Tyska: grammatik, formlära och det viktigaste af syntaxen; läseöfningar, sid. 77—161 af läseboken; reallinien dessutom 49 sidor i läseboken.
- Engelska: repetition af formläran, en del af syntaxen samt 72 sidor i läseboken.
- Matematik: aritmetik, klass. linien från och med enkel regula de tri till och med bolagsräkning; reallinien, intresse-, bolags- och kedjeräkning; geometri, klass. linien 1:sta boken; reallinien 2:dra, 3:dje och 4:de böckerna af Euclides.
- Naturvetenskap: botanik, sexualsystemet och det viktigaste af läran om växtens yttre organer; insamling och examinering af växter; zoologi, däggdjuren till pecora, samt reallinien dessutom foglarna till accipitres.
- Historia och Geografi: fäderneslandets historia, de 3 sista tidehvarfven med repetition af de föregående, viktigare delar af läseboken; geografi, Asiens, Afrikas och Amerikas politiska.

Fjerde klassen.

- Kristendom: repetition af katekesen, läsning af nya testamentet jemte de bibliska böckernas innehåll och historia.
- Modersmålet: läran om satsen, formlära, läse- och skriföfningar, ämnesskrifning och öfversättningar på lärorummet.
- Latin: formlära, hela syntaxen, af Cornelius Nepos Præfatio, Miltiades, Themistocles, vidare från och med Epaminondas till Cato; Cæsar de bello Gallico 1:sta boken. Ett hemtema i veckan.
- Grekiska: formlära, 8 kapitel af 1:sta boken i Xenophons Anabasis.
- Tyska: hela språkläran med satsöfningar, sid. 105—166 af Schillers Gesch. des 30 jähr. Kriegs (Stuttg. & Augsb. 1858). Reallinien ett hemtema i veckan.
- Engelska: formlära och syntax, 8 kapitel af Irvings Columbus. De från grekiska befriade lika med 3:dje klassen.
- Franska: uttalslära, formlära till och med de oregelbundna verberna, af läseboken 25 stycken af 1:sta samt hela 3:dje afdelningen.
- Matematik: klass. linien, geometri, 3 böcker af Euklides, aritmetik, till och med betalningsterminernas reduktion, algebra, 1:sta graden med en obekant, problem; reallinien dessutom, geometri, proportionsläran samt repetition af de 4 första böckerna, hela räkneboken.

Naturvetenskap: botanik, de fanerogama växternas organografi och elementarorganer, insamling och examinering af växter; zoologi, däggdjuren och foglarna; reallinien dessutom vertebraterna samt fysikens grunder.

Historia och Geografi: allmän historia, gamla historien till kejsarne, nya historien till och med Ludvig den XIV:s tidehvarf; geografi, gamla världens jemte repetition af Amerikas.

Femte klassen.

Kristendom: repetition af katekesen, läsning af nya testamentet, kyrkohistoria, 1:sta och 2:dra perioden; dogmatik, 7 kapitel af läroboken.

Modersmålet: rättskrifning, form- och satslära, uppsatser och läsöfningar.

Latin: hela grammatiken med prosodik och metrik, 2:dra och 3:dje böckerna af Cæsar de bello gallico, af Ovidii Metamorphoses (Brodéns edition) 28 sidor, (från och med början till och med Perseus & Andromeda). Hemtemata.

Grekiska: formlära och det viktigaste af syntaxen, Xenophons Anabasis, 2:dra och 3:dje böckerna.

Tyska: repetition af språkläran, 60 sidor af Schiller Gesch. des 30-jähr. Kriegs.

Engelska: repetition af formlära och syntax, 8 kapitel af Irvings Columbus, skrif- och talöfningar.

Franska: formlära, till och med de oregelbundna verberna, 30 stycken af 1:sta och 17 sidor af 3:dje afdelningen; reallinien, repetition af grammatiken, 60 st. af 2:dra afdeln. samt 60 sidor af Berndtsons Variétés littéraires.

Matematik: klass. linien, repetition af 4 böcker i Euklides, algebra, 1:sta graden med en eller flera obekanta, problem; reallinien 6 böcker i Euklides, 2 grader algebra, problem, hela aritmetiken.

Naturvetenskap: botanik, växtens inre organer, insamling och examinering af växter, zoologi, vertebraterna; reallinien, fysikens grunder.

Historia och Geografi: allmänna hist. medeltidens, franska revolutionen i nyare historien samt repetition af gamla hist.; geografi, gamla världens.

Öfningar: välskrifning, 2 timmar i 1:sta, 1 t. i 2:dra klassen; teckning, hufvudsakligen figur- och landskapsritning, 1 timma i 1:sta och 2:dra klass., 2 timmar i 3:dje klassen samt 4:de och 5:te klassernas realafdelningar; gymnastik, fristående och apparelj-gymnastik, marsch- och exercisöfningar m. m. 4 timmar i veckan i klass. 1—4 samt 5 timmar i 5:te klassen; musik och sång, 6 timmar i veckan.

5) Undervisningens fördelning mellan lärarne har varit följande:

Rektor A. G. Hollander har undervisat klass. 3—5 i tyska 7 timmar, i latin 13 timmar i veckan.

Hemlexor blifva i allmänhet förut i skolan genomgångna, och torde för deras öfverläsning i hemmet öfverhufvad fordras i 1:sta och 2:dra klass. 2 timmar, i 3:dje kl. 3 samt i 4:de och 5:te klass. 4 timmar dagligen.

D. Skollokalen

har under året icke undergått någon förändring.

E. Undervisningsmaterielen

har blifvit förökad med åtskilliga läro- och läseböcker.

F. Examina.

Examen vid höstterminens slut hölls den 19 december, och voro, jemte läroverkets inspektor, herr kyrkoherden A. J. Enander, herrar borgmästaren, R. W. O., A. Wendt, lasarettsläkaren d:r A. J. Amnéus, apotekaren S. Österberg och fabrikören, R. W. O., C. G. Rydin anmodade att den samma bevista. Årsexamen kommer att förrättas måndagen d. 3 juni i närvaro af läroverkets inspektor samt herrar borgmästaren och riddaren Wendt, lasarettsläkaren d:r Amnéus, apotekaren Österberg samt fabrikören och riddaren Rydin; och anställles då från kl. 8 f. m. till kl. 1 e. m. offentlig pröfning i språk och vetenskaper, samt vidare å eftermiddagen kl. 4 slutöfning i sång och gymnastik, hvarefter förrättas flyttning med utdelning af premier, stipendier och fattigmedel.

Borås i maj 1872.

A. G. HOLLANDER.

Redogörelse

för

lägre treklassiga elementarläroverket i Alingsås.

A. Undervisningen.

- 1) *Lästerminernas början och slut*: höstterminen börj. d. 25 aug.; slut. d. 19 dec.
vårterminen börj. d. 25 jan.; slut. d. 4 juni.
  - 2) *Dagliga lärotiden*: fördelad på för- och eftermiddagar.
  - 3) *Begagnade läroböcker*:
 Kristendom: katekesen och valda bibelspråk af Flodman.
 Biblisk historia: Eklunds lärobok.
 Modersmålet: Bjurstens lärobok i svenska språket.
 Latinska språket: Rabes grammatik och läsöfningar samt Cornelius Nepos.
 Tyska språket: Flachs läroböcker.
 Engelska språket: Löhns lärobok.
 Matematik: Zweigbergks och Nyströms läroböcker i aritmetik, Euklides i geometri.
 Naturvetenskap: Arrhenii i botanisk terminologi och Torins i zoologi.
 Svensk historia: Alanders läro- och läsebok.
 Geografi: Dahms lärobok.
-

Uti dessa läroböcker hafva följande lärokurser blifvit genomgångna:

Första klassen.

- Kristendom. Katekes: till tredje hufvudstycket; valda bibelspråk och psalmverser
 Biblisk historia: gamla testamentets efter Eklund.
- Modersmålet. Det viktigaste af formläran. Uppläsning af valda berättelser jemte öfning för lärjungarne att med egna ord redogöra för innehållet af det lästa. Berättelser ur nordiska sagohistorien. Rättskrifning.
- Tyska språket. Formläran jemte 40 st. af Flachs läsöfningar.

- Matematik.** Aritmetik: de fyra räknesätten i sorter jemte öfning i hufvudräkning.
Naturvetenskap. Fysisk geografi: Europas fysiska geografi samt det väsendtligaste om de öfriga verdensdelarne.
Historia och Geografi. Svensk historia från början af Alanders lärobok till Magnus Eriksson, jemte berättelser ur samme författares läsebok.
 Geografi: Europas politiska efter Dahms mindre lärobok.

Andra klassen.

- Kristendom.** Katekes: från tredje hufvudstycket till slut; bibelkunskap och valda bibelspråk efter Flodman; psalmverser.
 Biblisk historia: nya testamentets efter Eklund.
Modersmålet. Läsöfningar såsom i föregående klass. Rättskrifning efter diktamen.
 Formlära.
Tyska språket. Grammatik: formläran repeterad.
 Explikation: klass. linien: st. 21—43 af Flachs elementar-bok och 1:sta kursen af densammes lärobok; reala linien: st. 4—15 af läroboken samt skriföfningar gemensamt med klass. linien efter elementarboken.
Latinska språket. Grammatik: formläran.
 Explikation: Rabes läsöfningar de 2 första afdelningarne.
Engelska språket. Grammatik: uttals-lära, 4:sta kursen efter Löhr.
 Explikation: 1:sta kursens läs- och skriföfningar efter Löhr.
Matematik. Aritmetik: bråk, enkel och sammansatt regula de tri; hvarjemte reala linien räknat intresse m. m., allt efter lärjungarnes olika ålder och fallenhet.
 Geometri: 1:sta boken af Euklides till 42 propos.
Naturvetenskap. Botanik: Linnéanska sexualsystemet jemte en allmän kännedom af växtens yttre organer med ledning af lefvande växter och Anderssons väggplancher; 100 växter.
Historia och Geografi. Historia: fäderneslandets efter Alanders lärobok från Erik XIV till Karl X Gustaf jemte berättelser ur läseboken.
 Geografi: Europas politiska till Frankrike efter Dahms större lärobok.

Tredje klassen.

- Kristendom.** Katekes: repetition deraf; bibelkunskap och valda bibelspråk efter Flodman; psalmverser.
 Biblisk historia repeterad.

- Modersmålet. Läsöfningar. Smärre uppsatser öfver lättare af läraren uppgifna ämnen, jemte rättskrifning efter diktamen, sats- och interpunktionslära, hufvudsakligen medelst muntliga och skriftliga öfningar.
- Tyska språket. Grammatik: formläran afslutad och repeterad.
Explikation: st. 1—29 af Flachs läsebok och hela elem.-boken samt skriföfningar; dessutom reala linien: 30—37 af läseboken.
- Engelska språket. Grammatik: andra kursen.
Explikation: andra kursen I—XXIX af Löhr samt skriföfningar.
- Latinska språket. Grammatik: formläran och det viktigare af syntaxen.
Explikation: 7 fältherrar i Cornelius Nepos.
- Matematik: Aritmetik: tillämpning af regula de tri på intresse m. m., till och med quadrat-rotutdragnig.
Geometri: de två första böckerna af Euklides, 3:dje d:o.
- Naturvetenskap: Botanik: växtens yttre organer efter Arrhenii mindre lärobok jemte insamling och examinering af 150 växt-arter.
Zoologi: däggdjuren efter Torins lärobok.
- Historia och Geografi. Historia: fäderneslandets från reformationstidehvarvet fortsatt och afslutad efter Alanders lärobok jemte tillhörande berättelser ur läseboken.
Geografi: Europas politiska efter Dahm fullständigt genomgången.

4) Undervisningsskyldigheten har varit fördelad mellan lärarne sålunda:

- Rektor filos. dokt. M. C. Jungmarker har undervisat 24 timmar i veckan i kristendom i I—III, latin i II—III samt tyska i I samt rättat latinska skriföfningar.
- Kollega filos. dokt. C. O. N. Dahlgren (28 timmar i veckan) i tyska, engelska och matematik i II—III, välskrifning i II samt rättat tyska och engelska skriföfningar.
- Kollega fil. kand. S. Högman (30 timmar i veckan) i modersmålet, historia och geografi samt naturvetenskap i I—III, välskrifning i I—III, samt rättat svenska skriföfningar.
- Öfningslärare: studenten A. O. Nilsson (6 t:r i veckan) i gymnastik,
orgelnisten E. Ericsson (3 t:r i veckan) i sång,
ingenjören J. Hellström (3 t:r i veckan) i teckning.
- Läroverket inspekterades den 26 Mars af byrå-chefen i ekklesiastikdepartementet, exped.-sekreteraren d:r E. Widmark.

B. Lärarne.

Klassföreståndare: rektor för 3:dje klassen, kollega Dahlgren för 2:dra klassen och kollega Högman för 1:sta klassen.

C. Lärjungarne.

- 1) Inskrifne, höstterminen: 18 lärjungar
vårterminen: 2 d:o.
- 2) Afgångne: höstterminen: 8 lärjungar, deraf 5 till andra läroverk och 3 till näringarne. Under vårterminen har ingen lärjunge afgått.
- 3) Skolafgift till läroverkets *materiel*, höstterminen erlagd af 11 lärjungar, derifrån befriade 42;
vårterminen erlagd af 11 lärjungar, derifrån befriade 44.
- 4) d:o till d:o byggnadsfond, höstterminen erlagd af 22 lärjungar, derifrån befriade 31;
vårterminen af 23 lärjungar, derifrån befriade 32.
- 5) Ynglingar, som läsa latin, hafva under höstterminen varit i 2:dra kl. 8, 3:dje 4, summa 12; under vårterminen i 2:dra kl. 8, 3:dje kl. 3, summa 11.
Från klassiska till reala linien öfvergick vid vårterminens början 1 lärjunge.
- 6) Antal lärjungar för höstterminen: i 1:sta kl. 12, i 2:dra kl. 24, i 3:dje kl. 17, summa 53.
vårterminen: i 1:sta kl. 14, i 2:dra kl. 24, i 3:dje kl. 17, summa 55.
- 7) I afseende på härkomst hafva bland de under vårterminen närvarande lärjungar befunnits: tjenstemäns söner 11, borgares och andra näringsidkares söner 36, hemmansegares och arbetares söner 8, summa 55.
- 8) Hemarbeten ha i allmänhet beräknats i tredje klassen till 2 timmar och i 2:dra kl. till en timme dagligen.

D. Skollokalen

har under detta läsår icke undergått någon förändring; men kommer nästa hösttermin att tillökas med ett större läsrum, om hvars inredande för detta ändamål beslut blifvit fattadt.

E. Undervisningsmaterielen

har blifvit tillökad med en mindre samling af naturalier, som genom dels inköp dels gåfvor förvärfvats åt läroverket, samt med 2:dra kursen af väggplancher för undervisningen i teckning.

F. Examina.

Examen vid höstterminens slut hölls den 19 december under ledning af läroverkets inspektor herr prosten. ledamoten af Kongl. Nordstjerne-orden. fl. dr A. Nattsén, och voro kammarherren, R. S. O., A. Virgin, borgmästaren S. P. Walberg, provincialläkaren G. F. Berggren och rådmannen S. J. Nyman af H. H. Eforus anmodade att såsom vittnen densamma öfvervara.

Års-examen kommer att hållas i närvaro af ofvannämnde herrar och män tisdagen den 4 juni i språk och vetenskaper kl. 10—1, i sång kl. 1— $\frac{1}{2}$ 2, omedelbart hvarefter flyttning förrättas med utdelning af premie- och fattigmedel. Slutöfning i gymnastik anställes samma dag kl. 4 e. m.

Alingsås i maj 1872.

MART. CHR. JUNGMARKER.

Redogörelse

för

enklassiga pedagogien i Ulricehamn.

A. Undervisningen.

- 1) Läseterminerna: höstterminen börj. den 28 aug., slut. d. 15 dec.
vårterminen börj. den 15 jan., slut. d. 6 juni.
  - 2) Dagliga lärotiden: kl. 7—9, 11—2.
  - 3) Läroböcker: hafva varit desamma, som under föregående år begagnats med tillägg af Odhners lärobok i fäderneslandets historia.
-

Uti dessa läroböcker hafva följande stycken genomgåts:

Nedra afdelningen.

Kristendom. Katekesen: till 3:e artikeln. Biblisk historia: gamla testamentet och 12 berättelser ur det nya.

Modersmålet: Form- och rättstafningslära, innanläsnings- och skriföfningar.

Tyska språket. Formläran t. o. m. reguliera verberna, 10 stycken i Flachs läsbok.

Matematik. Enkla tal.

Naturvetenskap. Växtkännedom efter Anderssons «inledning», Arrhenii mindre lärobok.

Svensk historia: Till Karl Knutsson efter Alanders lärobok.

Geografi: Sveriges.

Öfra afdelningen.

Kristendom. Katekesen: Till 3:e hufvudstycket. Biblisk historia: gamla testamentet. Bibelspråk och psalmer.

Modersmålet. Form- och rättskrifningslära, sats- och skriföfningar.

Tyska språket. Formläran: t. o. m. irreguliera verberna, 34 st. i läsboken.

Engelska språket. Formläran, läsöfningar 1:a afdeln. samt 12 st. af 2:a afd.

Matematik. Enkla tal, bråk, decimalbråk och sorter, 20 propositioner.
Naturvetenskap. Arrhenii lärobok, växtkännedom. Zoologi t. o. m. foglarne.
Historia. Sveriges till dr. Kristina efter Alanders och Odhners läroböcker.
Geografi. Sveriges, Norges, Danmarks och Rysslands efter Palmblads lärobok.

B. Lärare.

Höstterminen, då undertecknad åtnjöt tjänstledighet, tjänstgjorde studenten V. Enander.
 Vårterminen tjänstgör undertecknad.

C. Lärjungarne.

- 1) Inskrifne: höstterminen 4.
- 2) Afgångne: höstterminen 6, vid samma termins slut 2.
- 3) Skolafgift betalade höstterminen 2, vårterminen 4.
- 4) Lärjungarnes antal vid höstterminens början 45
 under vårterminen 10.

D. Skollokalen.

har ej undergått någon förändring.

E. Undervisningsmaterielen

blef under höstterminen ökad med några exemplar af Odhners lärobok i fäderneslandets historia.

F. Examina.

Höstterminen, börjad d. 28 aug., slutades den 15 dec. Såsom examensvittnen voro inbjudna kyrkoherden G. A. Sundborg, v. borgmästaren K. Strömman, kaptenen A. F. Leijer och kronolänsmannen F. Dahlberg. Vårterminen, börjad d. 15 januari, skall afslutas den 6 juni. Till examensvittnen inbjudas ofvannämde herrar.
 Nästa hösttermin kommer att börjas den 29 aug.

Ulricehamn i april 1872.

P. G. HOLMLUND.